

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه اصلاح تبصره «۱» ماده (۳۱) قانون رسیدگی به
تخلفات رانندگی مصوب ۱۳۸۹»

مقدمه

براساس تبصره «۱» ماده (۳۱) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی، مرجع رسیدگی به اعتراض نسبت به تصمیمات سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، قاضی مذکور در ماده (۵) این قانون است. در مقدمه توجیهی این لایحه، تصریح شده است که حکم تبصره مزبور «موجبات اخلاص در وظیفه نظارتی سازمان یاد شده و نیز اطاله در فرآیند رسیدگی و اجرای احکام صادره را فراهم آورده است؛ لذا به منظور رفع چالش‌های اجرایی مذکور و هماهنگ‌سازی مقررات قانون فوق با قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲»، لایحه اصلاح تبصره «۱» ماده (۳۱) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی مصوب ۱۳۸۹ تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است. براساس این سه عامل «اخلال در وظیفه نظارتی سازمان یاد شده»، «اطاله در فرآیند رسیدگی و اجرای احکام صادره» و «هماهنگ‌سازی مقررات قانون فوق با قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری» باید مورد مذاقه قرار گیرند.

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت:

۱۰۰

شماره چاپ:

۱۱۱

تاریخ چاپ:

۱۳۹۵/۴/۲۴

پیشینه قانونگذاری

تبصره «۱» ماده (۳۱) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی مصوب ۱۳۸۹ اشعار می‌دارد: «تخلفات شرکت‌ها و مؤسسات حمل و نقل بار و مسافر حسب مورد، توسط سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای و یا شهرداری رسیدگی و در مورد تخلفات ایمنی و تصادفات، موضوع توسط کمیسیون متشکل از نماینده سازمان مزبور و نماینده پلیس راهنمایی و رانندگی و نماینده صنف مربوطه رسیدگی و در صورت احراز تخلف اشخاص مذکور برای بار اول تذکر کتبی و برای بار دوم به بعد متناسب با نوع و تکرار تخلف از یک میلیون (۱,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال به ازای هر تخلف جریمه خواهند شد. در مورد تخلفات منتهی به تصادفات جرحی یا فوتی ناشی از قصور یا تقصیر و یا در صورت تکرار تخلف بیش از سه بار مراجع مذکور مجازند پروانه فعالیت شرکت یا مؤسسه حمل و نقل متخلف را از یک ماه تا یک سال تعلیق و در صورت تکرار برای بار چهارم به طور دائم لغو نمایند. نیروی انتظامی موظف است با اعلام سازمان مذکور نسبت به تعطیلی مؤسسه یا شرکت متخلف اقدام نماید. در صورت اعتراض، قاضی مذکور

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

دفا تر: مطالعات

حقوقی

مطالعات زیربنایی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۵۶۴

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۸/۲۲

در ماده (۵) این قانون^۱ با حضور معترض و حسب مورد نماینده سازمان راهداری یا شهرداری به موضوع رسیدگی و رأی لازم را صادر می‌نماید. رأی صادره قطعی است.

آیین‌نامه اجرایی موضوع این تبصره و مدت تعطیلی و لغو پروانه فعالیت شرکت‌های حمل‌ونقل توسط وزارت راه و شهرسازی و در قسمت ایمنی با همکاری وزارت کشور (نیروی انتظامی) و وزارت دادگستری تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد».

نکات حقوقی

در این لایحه پیشنهاد شده است که عبارت «در صورت اعتراض، قاضی مذکور در ماده (۵) این قانون با حضور معترض و حسب مورد نماینده سازمان راهداری یا شهرداری به موضوع رسیدگی و رأی لازم را صادر می‌نماید، رأی صادره قطعی است» حذف و عبارت «رسیدگی به اعتراض نسبت به تصمیمات مذکور مطابق قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲ صورت می‌گیرد» جایگزین آن شود.

اخلال در وظیفه نظارتی سازمان یاد شده

قابل توجه است که عبارت حذف شده مشعر بر قابل اعتراض بودن تصمیم مزبور نزد قاضی است؛ ولی عبارت جایگزین صرفاً بیانگر مرجع رسیدگی به اعتراض است و درخصوص قطعی بودن یا غیرقطعی بودن تصمیم مزبور حکمی نداده است. براساس ذیل تبصره «۱» ماده (۳۱) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی، تصمیمات سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای و یا شهرداری و کمیسیون موضوع این تبصره قطعی و لازم‌الاجرا نبوده و قابل اعتراض نزد قاضی مذکور در ماده (۵) این قانون است. بر این امر در تبصره «۱» ماده (۱۳) آیین‌نامه اجرایی تبصره «۱» ماده (۳۱) و ماده (۳۲) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی^۲ نیز تصریح شده است.

براساس ماده (۱۰) قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲، صلاحیت دیوان عبارت است از:

۱. رسیدگی به شکایات اشخاص از:

الف) تصمیمات و اقدامات واحدهای دولتی اعم از وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و سازمان تأمین اجتماعی و تشکیلات و نهادهای انقلابی و مؤسسات وابسته به آنها.

ب) تصمیمات و اقدامات مأموران واحدهای مذکور در بند «الف» در امور راجع به وظایف آنها.

---

۱. ماده (۵): متخلف موظف است ظرف مدت شصت روز از تاریخ مندرج در قبض جرمه یا تاریخ ابلاغ شده در قبض جرمه‌ای که به اطلاع او می‌رسد جرمه را به حسابی که از طرف خزانه‌داری کل تعیین و اعلام می‌شود پرداخت و رسید دریافت نماید یا مراتب اعتراض خود را ظرف مدت مذکور با ذکر دلایل به اداره اجرائیات راهنمایی و رانندگی تسلیم نماید. اداره مذکور موظف است حداکثر ظرف بیست و چهار ساعت پس از وصول اعتراض بررسی لازم را انجام داده و در صورت غیرموجه دانستن اعتراض مراتب را به معترض ابلاغ نماید، در صورت اصرار معترض، اداره اجرائیات موضوع را جهت رسیدگی به واحد رسیدگی به اعتراضات ناشی از تخلفات رانندگی ارسال می‌نماید.

واحد فوق‌الذکر متشکل از یک قاضی با ابلاغ رئیس قوه قضائیه و یک کارشناس راهنمایی و رانندگی با معرفی رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی مربوطه می‌باشد ریاست آن واحد با قاضی خواهد بود که پس از اخذ نظر مشورتی عضو دیگر مبادرت به صدور رأی می‌نماید. رأی صادره قطعی است.

۲. تبصره «۱» - تصمیم مراجع رسیدگی‌کننده موضوع ماده (۱۲) ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ قابل اعتراض است و در صورت اعتراض، قاضی مذکور در ماده (۵) قانون با حضور معترض و نماینده سازمان رأی لازم را صادر می‌نماید و رأی صادره قطعی است.

۲. رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آرا و تصمیمات قطعی هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و کمیسیون‌هایی مانند کمیسیون‌های مالیاتی، هیئت حل اختلاف کارگر و کارفرما، کمیسیون موضوع ماده (۱۰۰) قانون شهرداری‌ها منحصراً از حیث نقض قوانین و مقررات یا مخالفت با آنها.

در بند «۲» ماده (۱۰) تصریح بر این شده که تصمیمات مراجع، قطعی است. در نتیجه، سکوت این لایحه منجر به این برداشت می‌شود که تصمیم مراجع موضوع تبصره «۱» ماده (۳۱) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی قطعی است و برای اعتراض به این تصمیم می‌توان به دیوان عدالت اداری مراجعه کرد. این امر منجر به آسیب جدی حقوق مردم می‌شود، زیرا مراجع مزبور می‌توانند علیه هر فردی که وی را متخلف می‌دانند، جریمه وضع کنند و حکم به پرداخت این جریمه قطعی است و فرد متهم باید این جریمه را بپردازد و پس از آن می‌تواند جهت اعتراض به دیوان عدالت اداری مراجعه کند. به علاوه، رسیدگی در دیوان عدالت اداری شکلی است و قضات دیوان ورود ماهوی به پرونده نخواهند داشت؛ با این وصف، حقوق مردم در معرض تهدید واقع خواهد شد.

اطاله بیشتر دادرسی

علیرغم اینکه در مقدمه توجیهی لایحه، ممانعت از اطاله دادرسی در فرآیند رسیدگی و اجرای احکام به‌عنوان یکی از علل موجهه لایحه آمده است؛ باید گفت: نه تنها فرآیند رسیدگی در دیوان عدالت اداری موجبات تسهیل در روند بررسی موضوع را فراهم نخواهد آورد، بلکه به‌نظر می‌رسد اطاله دادرسی در دیوان به‌مراتب از ترتیب پیش‌بینی شده در قانون فعلی بیشتر بوده و در نتیجه احقاق حق شهروندان نیز به تأخیر خواهد افتاد. زیرا اولاً روند رسیدگی در دیوان عدالت اداری معمولاً ماه‌ها و عمدتاً بیش از یک سال به طول می‌کشد و ثانیاً روند رسیدگی در دیوان عدالت اداری «شکلی» است. بدین صورت که اگر افراد نسبت به رأی اعتراض نمایند و دیوان رأی به نقض تصمیم کمیسیون صادر نماید، روند رسیدگی دوباره به همان کمیسیون عودت داده می‌شود و مجدداً ممکن است رأی کمیسیون محل ایراد و اعتراض باشد و خود این امر زمینه را برای اطاله بیشتر دادرسی فراهم می‌سازد.

هماهنگ‌سازی مقررات قانون فوق با قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری

بر اساس ماده (۴۴) قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۰، «دادن بار یا مسافر و یا ارائه هر گونه خدمات به دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی فاقد بیمه‌نامه شخص ثالث معتبر، از سوی شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل بار و مسافر درون شهری و برون شهری ممنوع است. نظارت بر حسن اجرای این ماده برعهده وزارتخانه‌های کشور و راه و شهرسازی است تا حسب مورد، شرکت‌ها و مؤسسات متخلف را به مراجع مذکور در تبصره «۱» ماده (۳۱) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی معرفی نمایند.

در صورت احراز تخلف شرکت‌ها و مؤسسات مذکور توسط مراجع یاد شده، پروانه فعالیت آنان از یک ماه تا یک سال معلق و در صورت تکرار تخلف یاد شده برای بار چهارم به‌صورت دائم لغو می‌شود.

بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است امکان احراز اصالت بیمه‌نامه از طریق سامانه‌های الکترونیکی را به‌صورت برخط برای وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و کشور فراهم کند.

تبصره - اعتراض به هر نوع تصمیمات مراجع دولتی موضوع تبصره «۱» ماده (۳۱) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی در دیوان عدالت اداری رسیدگی می شود».

حکم تبصره ماده (۴۴) قانون مذکور در اجرا و رویه قضایی، صرفاً محدود به موارد مصرح در ماده (۴۴) شده است فلذا تمامی تصمیمات مراجع دولتی موضوع تبصره «۱» ماده (۳۱) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی در دیوان عدالت اداری رسیدگی نمی شود و صرفاً بخشی از این تصمیمات مراجع دولتی در دیوان عدالت اداری مورد رسیدگی قرار می گیرند که ناظر به ماده (۴۴) قانون بیمه اجباری باشند.

نتیجه گیری

با توجه به سه عامل «اخلال در وظیفه نظارتی سازمان یاد شده»، «اطاله در فرآیند رسیدگی و اجرای احکام صادره» و «هماهنگ سازی مقررات قانون فوق با قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری» که به تفصیل مورد تحلیل قرار گرفتند، می توان نتیجه گرفت که لایحه حاضر منجر به تحدید حقوق افراد می شود، زیرا تصمیم مراجع موضوع تبصره «۱» ماده (۳۱) قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی قطعی تلقی شده و لازم الاجراست. همچنین لایحه فعلی منجر به اطاله بیشتر خواهد شد.

